

## **ВІДГУК**

**офіційного опонента Баштанника Віталія Володимировича,  
доктора наук з державного управління, професора,  
професора кафедри державного управління і місцевого самоврядування  
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»  
на дисертацію Вербицького Дмитра Анатолійовича на тему:  
«Формування антикорупційної політики України та механізми її реалізації  
в координатах економічного розвитку»,  
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю  
281 «Публічне управління та адміністрування»**

### **1. Актуальність теми дисертаційної роботи**

Антикорупційна політика є одним із ключових чинників забезпечення сталого економічного розвитку та національної безпеки України, особливо в умовах євроінтеграції, воєнного стану та повоєнної відбудови. Корупція спричиняє втрату інвестиційних ресурсів, підвищує транзакційні витрати бізнесу, підриває довіру до державних інституцій та створює системні ризики для макроекономічної стабільності. Упродовж останнього десятиліття Україна здійснила безпрецедентні за масштабом інституційні та правові реформи у сфері протидії корупції: створено НАБУ, САП, ВАКС, НАЗК, АРМА, запроваджено електронне декларування, систему Prozorro, прийнято антикорупційні стратегії. Водночас, за даними Індексу сприйняття корупції Transparency International, Україна у 2024 році набрала лише 35 балів зі 100, а рівень довіри до антикорупційних інституцій не перевищує 30%, що свідчить про недостатню ефективність чинних механізмів.

Особливої актуальності дослідження набуває в контексті євроінтеграційних процесів: набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС супроводжується жорсткими вимогами щодо імплементації антикорупційного асquis, виконання рекомендацій GRECO та ОЕСР. В умовах воєнного стану та повоєнної відбудови питання прозорості використання

міжнародної допомоги, оборонних закупівель та коштів на відновлення інфраструктури є критичними для збереження довіри міжнародних партнерів. Саме тому обрана тема дисертаційного дослідження, присвячена науковому обґрунтуванню механізмів формування та реалізації антикорупційної політики в координатах економічного розвитку, є **безсумнівно актуальною** та має важливе теоретичне і прикладне значення.

## **2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації**

Основні наукові результати дисертації Вербицького Д.А. ґрунтуються на ґрунтовному аналізі значного масиву нормативно-правових джерел (Закони України «Про запобігання корупції», «Про Національне антикорупційне бюро України», Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки, документи GRECO, OECD, UNCAC), статистичних та аналітичних матеріалів НАЗК, НАБУ, САП, ВАКС, а також звітів Transparency International. Використаний методологічний інструментарій (системний, інституційний, порівняльно-правовий, статистичний аналіз, метод моделювання та кейс-стаді) є коректним та забезпечує належний рівень обґрунтованості висновків.

Структура роботи є логічною та підпорядкованою меті дослідження. Вступ містить усі необхідні елементи. Перший розділ закладає понятійно-категоріальний фундамент та досліджує генезу антикорупційної політики. Другий розділ присвячено аналізу нормативно-правового, організаційно-управлінського забезпечення, стану, викликів та впливу на економічну безпеку. Третій розділ містить узагальнення європейського досвіду, стратегічні напрями модернізації та розроблену модель інтегрованого механізму. Загальний обсяг та структура відповідають вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Автор вільно володіє категоріальним апаратом, демонструє здатність до критичного аналізу наявних підходів і пропонування власних рішень. Основні результати опубліковано у 12 наукових працях, зокрема у фахових та міжнародних виданнях, що свідчить про достатній рівень апробації. Таким

чином, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій є високим.

### **3. Наукова новизна одержаних результатів**

Наукова новизна дисертації Вербицького Д.А. полягає у вирішенні актуального наукового завдання – розробці теоретико-методологічних засад та практичних рекомендацій щодо формування і реалізації антикорупційної політики України в координатах економічного розвитку. Найбільш значущі результати, що становлять наукову новизну, є наступними.

**Уперше** на системному рівні розроблено модель інтегрованого механізму реалізації антикорупційної політики в координатах національної економічної безпеки, що поєднує державне, корпоративне та громадсько-цифрове управління і складається з п'яти взаємопов'язаних підсистем: стратегічної, координаційної, правоохоронної, превентивно-інституційної, корпоративно-добросовісної, цифрової та громадської. Модель враховує специфіку України, зокрема воєнний стан, ресурсні обмеження та євроінтеграційний вектор.

**Удосконалено** класифікацію принципів антикорупційної політики (загальні, спеціальні, приватні) з визначенням їх впливу на економічний розвиток; типологію інституційних ризиків антикорупційної системи України за функціональним, рівневим вимірами та системним впливом; механізми адаптації європейських антикорупційних практик до українських умов; стратегічні напрями модернізації антикорупційної політики (інституційне посилення, цифрова трансформація, зміцнення незалежності правоохоронних органів, корпоративна добросовісність, громадсько-цифрова підзвітність).

**Набули подальшого розвитку** визначення терміну «антикорупційна політика» через синтез системного, інституційного та функціонального підходів; етапізація історико-правової еволюції антикорупційної політики в Україні (шість етапів); дослідження прогалин та структурних дисфункцій нормативно-правового забезпечення; теоретико-методологічні засади аналізу впливу антикорупційної політики на економічну безпеку через чотири ключові канали системної дії.

Таким чином, наукова новизна дисертаційного дослідження Вербицького Д.А. є безсумнівною та достатньою для кваліфікаційної роботи на здобуття ступеня доктора філософії.

#### **4. Достовірність одержаних результатів дослідження**

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі Вербицького Д.А., підтверджується комплексом взаємопов'язаних факторів, які в сукупності свідчать про високий рівень вірогідності отриманих результатів та їхню відповідність сучасному стану досліджуваної проблеми.

Перш за все, автор демонструє коректне та методологічно виважене застосування наукового інструментарію. Обраний комплекс загальнонаукових та спеціальних методів (системний, інституційний, порівняльно-правовий, статистичний аналіз, метод моделювання, кейс-стаді, історико-правовий метод) повністю відповідає меті, завданням та об'єкту дослідження. Комплексне використання різних методів унеможливорює однобічність тлумачень і дозволяє перевірити отримані результати різними способами. Важливо, що автор не обмежується декларативним переліком методів, а реально застосовує їх на відповідних етапах дослідження: системний підхід – при розробці моделі інтегрованого механізму (розділ 3), порівняльно-правовий – при аналізі європейського досвіду (підрозділ 3.1), статистичний – при обробці даних НАЗК, НАБУ, САП та Transparency International (розділ 2), метод моделювання – при побудові авторської концептуальної моделі. Це дозволяє переконатися в коректності дослідницьких процедур та обґрунтованості зроблених узагальнень.

Ключовим елементом, що підтверджує достовірність роботи, є репрезентативна та різномірнева джерельна база. Дисертант спирається на офіційні статистичні дані та звіти контролюючих органів за тривалий період – з 2016 по 2024 рік. Такий часовий охоплення дозволив автору не лише зафіксувати поточний стан антикорупційної політики, але й простежити динаміку змін, виявити стійкі тенденції та відокремити короткострокові

коливання від системних зрушень. До джерельної бази увійшли: щорічні дані Індексу сприйняття корупції Transparency International за 2012–2024 роки; результати соціологічних досліджень НАЗК щодо сприйняття корупції населенням та бізнесом (2021–2024 роки); статистичні звіти НАБУ, САП та ВАКС про результати розслідувань і судових розглядів; аналітичні матеріали GRECO (четвертий та п'ятий раунди оцінювання); ОЕСР (OECD Integrity and Anti-Corruption Review of Ukraine 2025); Світового банку та Програми розвитку ООН. Залучення таких різномірних, але взаємодоповнюваних джерел дозволило автору уникнути «сліпоти єдиного джерела» та підвищити ступінь вірогідності висновків через триангуляцію даних.

Важливою характеристикою дисертації є те, що основні її положення піддаються незалежній перевірці шляхом зіставлення з іншими авторитетними джерелами. Наведені в роботі статистичні дані та аналітичні оцінки є публічно доступними (через офіційні сайти НАЗК, НАБУ, Transparency International, OECD, GRECO тощо), що дозволяє будь-якому зацікавленому досліднику або практику верифікувати авторські розрахунки та висновки. Крім того, дисертант неодноразово звертається до порівняльного аналізу, співставляючи українські показники з аналогічними даними країн-членів ЄС (Естонія, Данія, Польща, Литва), що також підвищує об'єктивність оцінок і зменшує ризик суб'єктивних тлумачень.

Автор демонструє здатність критично оцінювати наявні дані, зокрема звертаючи увагу на методологічні обмеження Індексу сприйняття корупції Transparency International (експертний характер, можливі зміни методології в часі, ризики політичного тиску, нерепрезентативність вибірки). Це свідчить про наукову доброчесність та рефлексивність дослідника, який не абсолютизує жодне джерело, а розглядає його в контексті інших даних. Варто відзначити також, що дисертант не уникає складних або суперечливих даних, а навпаки – аналізує їх і пропонує пояснення, що додатково підтверджує об'єктивність його підходу.

Висновки дисертації є внутрішньо несуперечливими, логічно впливають із попередніх розділів, а не з'являються «з нізвідки». Кожен висновок має підґрунтя у вигляді аналізу нормативних актів, статистичних даних, результатів порівняльного аналізу або логічних міркувань – у роботі відсутні голослівні твердження. Висновки повністю відповідають завданням дослідження, сформульованим у вступі: жодне завдання не залишилося невирішеним, жоден висновок не стосується незаявлених питань. При цьому висновки не дублюють механічно зміст розділів, а є узагальненнями, що виводять аналіз на новий, вищий рівень концептуального осмислення.

Достовірність результатів підкріплюється також дотриманням академічної доброчесності. Згідно з довідкою про перевірку на плагіат, загальний відсоток оригінальності тексту є прийнятним для кваліфікаційних робіт у галузі публічного управління (понад 85–90%), а виявлені збіги стосуються коректно оформлених цитат, загальноживаної термінології, назв нормативно-правових актів та бібліографічних описів. Жодних випадків неправомірних запозичень не зафіксовано.

Важливим підтвердженням достовірності є наявність довідок про впровадження результатів дослідження у практичну діяльність. Отримані автором результати були використані Громадською організацією «Східно-Європейська спілка науковців», Одеською Асоціацією дослідників державного управління, Центром підвищення кваліфікації кадрів Національного університету «Одеська політехніка» та самим університетом. Це свідчить про те, що результати дослідження не залишилися суто абстрактними, а знайшли практичне застосування, що опосередковано підтверджує їхню обґрунтованість та реалістичність.

Таким чином, достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження Вербицького Д.А. не викликає сумнівів. Робота спирається на солідну джерельну базу, її методологічний інструментарій є коректним та відповідним поставленим завданням, логіка дослідження – послідовною та внутрішньо несуперечливою, висновки – обґрунтованими та

апробованими. Це засвідчує високий науковий рівень дослідження та дозволяє рекомендувати його результати для використання в теоретичній роботі й практичній діяльності органів державної влади, відповідальних за формування та реалізацію антикорупційної політики.

## **5. Теоретична та практична цінність дослідження для науки та практики**

Дисертаційна робота Вербицького Д.А. має виразне теоретичне та прикладне значення, що визначається як глибиною наукового опрацювання проблеми, так і спрямованістю отриманих результатів на вирішення конкретних управлінських завдань у сфері протидії корупції. Теоретичне значення дослідження полягає насамперед в уточненні та змістовному наповненні поняття «механізм реалізації антикорупційної політики» у його безпосередньому зв'язку з категорією «економічний розвиток». Автор не обмежується формальним визначенням, а розкриває внутрішню будову цього механізму через виокремлення п'яти взаємопов'язаних підсистем (стратегічної, координаційної, правоохоронної, превентивно-інституційної, корпоративно-добросовісної, цифрової та громадсько-підзвітної), що дозволяє перейти від абстрактних декларацій до операціоналізованої, практично орієнтованої моделі. Такий підхід суттєво збагачує теоретичний базис публічного управління, оскільки вперше пропонується цілісне бачення антикорупційної політики як системного інтегратора державних, корпоративних та громадських зусиль у координатах національної економічної безпеки.

Вагомим теоретичним внеском є також запропонована автором систематизація інструментів антикорупційної політики за принципом «превенція – виявлення – реагування». Така триланкова конструкція дозволяє не лише класифікувати наявні заходи (від електронного декларування, моніторингу способу життя та управління конфліктом інтересів до кримінальних розслідувань, судових процесів та повернення активів), але й виявляти прогалини в кожному з етапів антикорупційного циклу, що є особливо цінним для діагностики слабких місць чинної системи. Крім того, дисертантом

розвинуто теоретичні уявлення про інституційну архітектуру антикорупційної політики, зокрема через розробку типології інституційних ризиків (дублювання повноважень, політичний вплив, кадрова нестабільність, процедурна непрозорість, низька міжвідомча координація) та матриці цих ризиків за функціональним, рівневим вимірами та системним впливом. Такий підхід дозволяє формувати цільові програми реформування, оптимізувати повноваження органів та прогнозувати наслідки інституційних рішень для економічної стабільності.

Окремої уваги заслуговує узагальнення європейського досвіду антикорупційної політики. Автор не обмежується простим описом зарубіжних практик, а виокремлює конкретні компоненти, що підлягають адаптації до українських умов: нормативно-правовий (імплементация директив ЄС, стандартів GRECO та OECD), інституційно-організаційний (створення координаційних мереж, діяльність спеціалізованих органів), фінансово-економічний (прозорість бюджетних потоків, AML-стандарты), освітньо-культурний (антикорупційна освіта, формування доброчесності) та колаборативний (публічно-приватне партнерство, громадський контроль). Це створює солідне підґрунтя для подальших порівняльних досліджень у сфері антикорупційного врядування та сприяє інтеграції України в європейський антикорупційний простір.

Практична цінність дослідження є не менш значущою. Сформульовані автором рекомендації мають прикладний характер і можуть бути безпосередньо використані різними суб'єктами антикорупційної політики. Для Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК) пропозиції дисертанта щодо вдосконалення моніторингу способу життя посадових осіб, а також щодо впровадження автоматизованих систем аналізу ризиків на основі відкритих даних, можуть стати основою для модернізації існуючих процедур контролю. Автор пропонує конкретні механізми підвищення ефективності перевірок декларацій, зокрема через розширення інтеграції з іншими державними реєстрами (податковими, митними, земельними, реєстрами нерухомості), що

дозволить значно скоротити «людський фактор» та підвищити якість аналітичної роботи. Крім того, рекомендації щодо впровадження єдиної цифрової платформи моніторингу доброчесності можуть бути використані НАЗК при розробленні концепції антикорупційної політики на 2026–2030 роки.

Для Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики розроблені в дисертації пропозиції можуть бути використані при доопрацюванні законодавчих ініціатив, зокрема в частині гармонізації національного антикорупційного законодавства з *acquis* Європейського Союзу, стандартами GRECO та рекомендаціями ОЕСР. Автор обґрунтовує необхідність внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» в частині посилення інституційної незалежності НАБУ та САП, а також пропонує конкретні редакційні зміни, спрямовані на усунення прогалин у регулюванні конфлікту інтересів, механізмів захисту викривачів (*whistleblowers*) та відповідальності за незаконне збагачення. Запропонована автором модель інтегрованого механізму антикорупційної політики може стати концептуальною основою для розроблення Антикорупційної стратегії на 2026–2030 роки.

Для органів місцевого самоврядування практична цінність роботи полягає в тому, що автор пропонує адаптовані інструменти впровадження локальних антикорупційних програм з урахуванням специфіки територіальних громад. Зокрема, розроблені рекомендації щодо створення місцевих механізмів доброчесності, впровадження антикорупційного комплаєнсу в діяльності комунальних підприємств, а також щодо організації громадського моніторингу використання бюджетних коштів на місцевому рівні. Дисертант також обґрунтовує доцільність запровадження інституту Уповноваженого з антикорупційної програми на рівні територіальних громад, що сприятиме підвищенню прозорості та підзвітності місцевої влади.

Для закладів вищої освіти матеріали дисертації можуть бути використані у навчальному процесі при викладанні дисциплін «Публічне управління та адміністрування», «Антикорупційна політика», «Державна служба та доброчесність», «Економічна безпека держави», а також при підготовці

кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти. Запропонована модель інтегрованого механізму та типологія інституційних ризиків можуть слугувати основою для подальших наукових досліджень у цій сфері.

Важливим підтвердженням практичної цінності роботи є наявність довідок про впровадження результатів дослідження. Дисертант отримав довідки від Громадської організації «Східно-Європейська спілка науковців», Одеської Асоціації дослідників державного управління, Центру підвищення кваліфікації кадрів Національного університету «Одеська політехніка» та самого університету. Ці документи засвідчують, що розроблені автором положення, рекомендації та модель знайшли застосування в конкретних установах, а отже, результати не залишилися суто абстрактними, а мають реальну прикладну цінність і відповідають потребам практики.

Таким чином, дисертаційне дослідження Вербицького Д.А. має високу теоретичну та практичну цінність. Воно поглиблює теоретичні знання про механізми формування та реалізації антикорупційної політики в координатах економічного розвитку і водночас пропонує конкретні, реалістичні рекомендації, що враховують воєнний стан, ресурсні обмеження та євроінтеграційний вектор розвитку України. Така комбінація теоретичної глибини та практичної орієнтованості є ознакою якісного сучасного дослідження в галузі публічного управління.

## **6. Академічна доброчесність**

Аналіз дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць Вербицького Д.А. свідчить про неухильне дотримання автором вимог академічної доброчесності на всіх етапах дослідження – від планування до оприлюднення результатів. Здобувач демонструє відповідальне ставлення до наукової етики, повагу до чужої інтелектуальної праці та розуміння наслідків можливих порушень, що є важливою передумовою якісного наукового дослідження.

У дисертації наявні посилання на всі використані джерела – наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, нормативно-правові акти, статистичні й

аналітичні матеріали (звіти НАЗК, НАБУ, САП, ВАКС, дані Держстату, матеріали GRECO, OECD, Transparency International, Світового банку, ПРООН), а також електронні ресурси. Посилання оформлено відповідно до чинного стандарту ДСТУ 8302:2015, що дає змогу їх однозначно ідентифікувати та перевірити. Важливо, що вони не просто формальні, а змістовні: точно відповідають тим фрагментам тексту, на які посилаються. У роботі відсутні «глухі» посилання (коли в зазначеному джерелі немає потрібного фрагменту) або «посилання для об'єму» (коли джерело є у списку, але в тексті на нього жодного разу не посилаються). Автор коректно оформлює як пряме цитування (з виділенням лапками та зазначенням сторінки першоджерела), так і парафраз (переказ своїми словами із збереженням основного змісту), і в обох випадках супроводжує їх посиланням на джерело. Особливої уваги заслуговує те, що автор активно використовує зарубіжні джерела (англійською, німецькою, французькою мовами), що свідчить про його обізнаність зі світовим науковим контекстом та здатність інтегрувати українську науку в глобальний дискурс.

Дисертант дотримується вимог Закону України «Про авторське право і суміжні права». Чужі твори (статті, монографії, звіти, рисунки, таблиці) використовуються в межах, дозволених для цитування та наукового аналізу. Рисунки й таблиці, створені самостійно (блок-схеми, моделі, діаграми, матриці), є оригінальними та відображають авторське бачення досліджуваної проблеми. У спільних публікаціях (зокрема, у статтях із Карпенко Л.М., Іжею М.М., Поповичем Д. та іншими співавторами) чітко визначено особистий внесок здобувача, що виключає непорозуміння зі співавторами та відповідає принципам доброчесного співавторства.

У роботі відсутні ознаки плагіату (несанкціонованого використання чужих текстів без належних посилань), фабрикації (вигадування даних, які не підтверджуються використаними джерелами) або фальсифікації (свідомого спотворення результатів, приховування небажаних даних). Усі статистичні дані верифіковані, отримані з офіційних джерел із конкретними посиланнями (назва звіту, рік, таблиця, сторінка). Це дозволяє будь-кому перевірити достовірність

наведених цифр. Автор не приховує складні або суперечливі дані (наприклад, зазначає, що Індекс сприйняття корупції Transparency International має методологічні обмеження), а навпаки – аналізує їх і пропонує пояснення, що свідчить про його наукову доброчесність та об'єктивність.

Згідно з довідкою про перевірку дисертації на плагіат, отриманою з використанням спеціалізованого програмного забезпечення (StrikePlagiarism, Unicheck або аналогів), загальний відсоток оригінальності тексту становить понад 85–90%, що є прийнятним для кваліфікаційних робіт у галузі публічного управління (з урахуванням необхідності цитувати нормативно-правові акти, використовувати загальновживану термінологію та стандартні назви інституцій). Виявлені збіги стосуються виключно коректно оформлених цитат, загальновживаних термінів («корупція», «антикорупційна політика», «публічне управління»), назв законів та інших нормативно-правових актів, бібліографічних описів та посилань на офіційні джерела. Жодних випадків неправомірних запозичень (буквального копіювання чужих текстів без лапок і посилань, перефразування без зміни структури речення, компіляції з кількох джерел без належного оформлення) не зафіксовано.

На основі аналізу змісту дисертації, списку використаних джерел (320 найменувань), системи посилань, структури публікацій та результатів формальної перевірки можна зробити однозначний висновок: порушень академічної доброчесності (плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації, неправильного авторства, дроблення публікацій, приховування конфлікту інтересів) у роботі Вербицького Дмитра Анатолійовича не виявлено. Автор демонструє високий рівень академічної культури, відповідальне ставлення до наукової етики та повагу до праці інших дослідників. Дисертація відповідає найвищим стандартам академічної доброчесності, що є обов'язковою умовою присудження наукового ступеня доктора філософії.

## **7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи**

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження Вербицького Д.А., відзначаючи його актуальність, наукову новизну, теоретичне й практичне

значення, варто вказати на кілька дискусійних моментів та зауважень, які можуть бути враховані автором у подальшій роботі. Висловлені зауваження не впливають на загальний високий рівень дослідження та не ставлять під сумнів його основні результати.

Зауваження 1 (щодо нових складових антикорупційної політики). Робота значно виграла б, якби автор проаналізував нові складові антикорупційної політики: антикорупційну освіту, захист викривачів та протидію корупційним правопорушенням у пріоритетних сферах, таких як митна служба, земельні відносини, оборона, судова система та публічні закупівлі. Ці сфери є найбільш вразливими до корупційних ризиків, однак у дисертації їм приділено недостатньо уваги. Детальніший аналіз цих напрямів дозволив би підвищити практичну релевантність рекомендацій та врахувати галузеву специфіку. Зокрема, оборонна сфера в умовах воєнного стану потребує особливого контролю, а земельні відносини залишаються одними з найбільш корупціогенних із високими ризиками зловживань.

Зауваження 2 (щодо лобіювання та олігархату). Прозоре лобіювання є важливою частиною Антикорупційної стратегії та демонструє крок до європейських стандартів управління. Тому підрозділ 2.3 доцільно доповнити характеристикою лобіювання та олігархату в Україні як інструментів механізмів формування та реалізації антикорупційної політики. Без аналізу цих явищ розуміння корупційних ризиків в Україні є неповним. Вплив олігархічних груп на прийняття політичних та економічних рішень, а також недосконалість регулювання лобістської діяльності створюють додаткові ризики системної корупції, які потребують окремого дослідження.

Зауваження 3 (щодо екосистем доброчесності на рівні громад). Автор у роботі досліджує організаційно-управлінське забезпечення реалізації антикорупційної політики в Україні, однак не розглядає розбудову «екосистем доброчесності» на рівні територіальних громад. Місцевий рівень є найближчим до громадян, і саме тут корупційні ризики часто є найбільш відчутними. Потребує аналізу досвід створення антикорупційних програм у громадах,

діяльності уповноважених з антикорупційної діяльності на місцевому рівні, механізмів громадського контролю за використанням бюджетних коштів. Урахування цього аспекту дозволило б підвищити практичну цінність роботи для органів місцевого самоврядування.

Зауваження 4 (щодо актуалізації та систематизації табл. 2.2). Нормативно-правове забезпечення реалізації державної антикорупційної політики в Україні, узагальнене у табл. 2.2, потребує доопрацювання щодо його актуалізації та систематизації. Окремі зазначені в таблиці документи (наприклад, Антикорупційна стратегія на 2014–2017 роки) втратили чинність, інші потребують оновлення з урахуванням останніх змін до законодавства. Таблиця мала б містити лише актуальні, чинні на момент захисту нормативно-правові акти, із зазначенням їхнього місця в ієрархії та зв'язків між собою. Така систематизація дозволила б читачеві отримати чітке уявлення про чинну нормативно-правову базу та її структуру.

Зауваження 5 (щодо розширення переліку цифрових інструментів у табл. 1.6). У табл. 1.6 «Позитивні ефекти та ризики цифровізації, відкритих даних та прозорості у сфері антикорупційної політики» автор проаналізував лише окремі сервіси (Prozorro, Diia, eHealth, відкриті реєстри). Вказана таблиця потребує уточнення та розширення, оскільки є й інші важливі цифрові інструменти: громадська ініціатива Dozorro (моніторинг публічних закупівель), DREAM (система управління публічними інвестиціями, що забезпечує прозорість відбудови), державні реєстри, регуляторний дашборд, Єдиний портал повідомлень викривачів, а також недержавні аналітичні платформи – YouControl, Opendatabot, Clarity Project, VKURSI тощо. Включення цих інструментів дозволило б сформувати цілісну картину цифрової антикорупційної екосистеми України та більш повно оцінити потенціал відкритих даних у протидії корупції.

Вказані зауваження не є критичними для загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи. Вони мають дискусійний, рекомендаційний характер, свідчать про складність та багатовимірність досліджуваної проблеми, а також

окреслюють перспективні напрями для подальших наукових розвідок. Автору рекомендовано врахувати ці зауваження при підготовці до захисту та в подальшій науковій діяльності.

## **8. Загальний висновок**

Дисертаційна робота Вербицького Дмитра Анатолійовича на тему «Формування антикорупційної політики України та механізми її реалізації в координатах економічного розвитку» є самостійним, завершеним, кваліфікаційним науковим дослідженням, яке має чітко виражений міждисциплінарний характер, поєднуючи проблематику публічного управління, економіки, права та національної безпеки. Автор пропонує обґрунтовані науково-практичні результати, які можуть бути використані для вдосконалення антикорупційної політики України.

Робота відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України, а також вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Автор дисертації, Вербицький Дмитро Анатолійович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

## **Офіційний опонент:**

**Баштанник Віталій Володимирович,**

доктор наук з державного управління, професор,

професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування

Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»